

2. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Х.: Віват, 2018. 512 с.
3. Крюкова Т.Л. Опросник способів совладання (адаптація методики WCQ). Журнал практичного психолога. – М. – 2007. – №3. – С. 93-112.
4. Марченко А.О., Барко В.І. Емоційний інтелект і поведінкові стратегії управлінської діяльності правоохоронців. Проблеми сучасної психології: Зб. наук. пр. К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. 2013. Вип. 19. С. 414-422.
5. Міглош А.В. Копінг-стратегії у міжособовій взаємодії. Соціально-психологічна компетентність персоналу в сфері публічного управління в сфері публічного управління. Луцьк «Вежа Друж», 2020. С. 104-128.

Мкртчян Каріне,
магістрантка заочної форми навчання
(спеціальність «Психологія»)
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АГРЕСИВНОСТІ СПОРТСМЕНІВ

Виникнення агресивності у спорті залежить від зовнішніх та внутрішніх детермінант діяльності спортсмена. Вони виступають рушієм емоційних реакцій – образи, злості, гніву, із появою яких починається формування мотиву агресивної поведінки. Їх переживання викликає потребу суб'єкта ліквідувати психічну напругу за допомогою агресивних вчинків у процесі спортивної діяльності. Ця потреба формує абстрактну мету: задоволення бажання покарати кривдника, побороти його як джерело конфлікту, принизити, нашкодити, знайти спосіб збереження власної гідності. У спорті між суб'єктами змагань виникає двобічний процес розвитку агресивності (атакуючий та захисний). Р. Мартене вважає, що змагання – джерело фрустрації, а вона стимулює виникнення агресії. Важливим фактором є перемога чи поразка в змаганнях. Відомий хокеїст минулого століття Б. Халл підкреслює, що агресивність – це тверде бажання перемогти, впевненість у собі, характер, що примушує тебе грати після невдало зробленого кидка чи пропущеного гола ще більш наполегливо і рішуче.

На думку Р. Мартенса, інтенсивність агресії пов'язується із сприйняттям агресивного наміру суперника. Агресивні відповіді спричиняються очевидним підвищенням агресивним наміром суб'єктів у змаганнях. Обидва суперники не можуть перемогти і поразка викликає втрату почуття самоповаги. У зв'язку з цим S. Feshbach відмічає, що джерелом гніву і агресії є безпосередній несприятливий вплив на самоповагу людини, частіше через образу чи приниження її гідності.

С. Войцеховський із колегами вважають, що агресивність, виходячи за межі правил спортивної діяльності, проявляється в деструктивній неритуалізованій поведінці. Вона може знаходити вияв у афективних реакціях вербального і фізичного характеру (грубі порушення правил, бійки). Такі реакції, на погляд Б. Дж. Кретті, залежать від особливостей конкретного виду спорту, принципів суддівства, толерантності товаришів по команді.

Значні поправки і поточнення у теорію фрустрації агресії вніс, Л. Берковіц. Він вважав модель Дж. Долларда спрощеною, такою, що не враховує великої кількості латентних, індивідуальних та ситуативних факторів. Спочатку, Л. Берковіцом було введено дві проміжні змінні, одна з яких стосувалась спонукання, а інша - спрямованості поведінки, а саме: гнів (спонукаючий компонент) і пускові подразники. Гнів викликається тоді, коли досягнення цілей, на які спрямовані дії суб'єкта, блокуються ззовні. Однак, сам по собі він ще не веде до агресивної поведінки.

Щоб агресивна реакція мала адекватні пускові подразники, а такими вони стануть лише у випадку безпосереднього чи опосередкованого (наприклад, встановленого за допомогою розмірковування) зв'язку з джерелом гніву, останні повинні виступати причиною фрустрації. Пізніше Л.Берковіц переглянув цю схему, зробивши акцент на емоційних та когнітивних процесах. В такий спосіб було розроблено когнітивно-неоасоціативну теорію агресивності. На думку вченого, будь-яка неприємна ситуація запускає складний ланцюг внутрішніх реакцій, включаючи негативні емоції та думки. В залежності від інших, ключових елементів (наявність зброї та ін.), ці негативні переживання будуть виражені у формі агресивності або втечі.

Всупереч цим тлумаченням, Д. Майєрс стверджує, що теорія фрустрації – агресії пояснює ворожу, а не інструментальну агресивність особистості.

А. Бандура розглядає агресію, як специфічну форму поведінки. На його думку,

всеохоплюючий аналіз агресивної поведінки вимагає врахування трьох моментів: способів засвоєння агресивних дій; факторів, провокуючих їх виникнення; умов закріплення агресивності. За А. Бандурою, аналіз агресивної поведінки передбачає розгляд трьох моментів: способів засвоєння агресивних дій; факторів провокуючих їх виникнення; умов, при яких вони закріплюються.

Перший ракурс оцінки передбачає засвоєння агресивних дій через навчання, а точніше через сприйняття соціальної поведінки, яка включає агресивні дії, за котрими стоять складні навички, вимагаючи усестороннього на учіння [2]. До числа суспільних ефектів, підкріплюючих агресивні тенденції, відноситься: отримання матеріальних винагород, соціальне прийняття.

Згідно з теорією А. Бандури, агресивність – це продукт на учіння. Людина повинна навчитися поводитися агресивно, оскільки знання про те, які слова або дії спричиняють страждання жертві, не даються від народження.

Особливо актуальні сьогодні висновки науковців щодо навчання агресії через безпосереднє спостереження за моделями поведінки, про роль в цьому процесі засобів масової комунікації. Знання про характер набутої поведінки з деструктивним потенціалом, а також провідних закономірностей набуття, підтримки і регуляції такої поведінки через моделювання особливо виражені у практиці педагогічної і виховної роботи

Бібліографічні посилання:

1. Бандура А., Уолтерс Р. Подростковая агрессия: изучение влияния воспитания и семейных отношений. Пер. с англ. М.: Апрель: Эксмо-Пресс, 2000. 508 с.
2. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль. СПб.: Прайм-Еврознак, 2001. 512 с.
3. Гогунев Е.И., Мартыанов Б.И. Психология физического воспитания и спорта: Учебное пособие для студ. высш. пед. учебн. заведений. М.: Изд. центр "Академия", 2000. 288 с.

Морозова Яна,

здобувач вищої освіти ІV курсу
факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Декусар Ганна,

старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Збереження життя, безпека людей під час виконання професійної діяльності та професійних обов'язків завжди залишалося у центрі уваги психології. Розвиток будь-якої людини по її життєвому шляху передбачає виникнення різних ситуацій, одні ситуації приносять людині радість, а інші які різко відрізняються від тих, що забезпечують нормальне для особи буття, створюють дискомфорт та проявляються як екстремальні ситуації для її життя та здоров'я [2]. Одним із прикладів, де людина може зіткнутися з екстремальною ситуацією, це професія – бути співробітником правоохоронних органів або військовослужбовцем, що означає бути готовим виконувати повноваження, які на них покладено, у небезпечних для життя ситуаціях. Умови таких ситуацій принаймні бувають дуже тяжкі, але не завжди тебе будуть сприймати як захисника і героя.

Дуже складно охороняти правовий і громадський порядок в умовах природних і техногенних катастроф, епідемій, заворушень, масових протестів. Найчастіше потрібно захищати людей від них самих тому, що вони, відчуваючи страх, паніку, гнів, відчай, ненависть, що їх охопили, не завжди в змозі контролювати свої дії, а інколи в такому стані людина може вчинити дії, що загрожують життю та здоров'ю особи та навколишньому середовищу. Подібні екстремальні умови є суворою і жорстокою перевіркою міцності людського духу, психічних та фізичних можливостей людини.